

певну специфіку кольорів квіток останніх відмічено різницю в інтенсивності відвідування квіток рослин різних сортів з переважанням на сорті Журавка.

Таким чином, установлений нами склад комах-запилювачів редьки олійної дає змогу глибше розуміти особливості процесу її запилення, виявити роль ентомофільних комах у формуванні насінневої продуктивності цієї с.-г. культури.

Використана література: 1. Бурмистров А. Н. Медоносные растения и их пыльца / А. Н. Бурмистров, В. А. Никитина. — М.: Росагропромиздат, 1990. — 191 с. 2. Учет медоносных ресурсов и оценка нектарной и пыльцевой продуктивности растений: метод. Указания / сост.: А. Н. Бурмистров, И. М. Ишемгулов. — М.: РАСХ-Н.НИИП, 2001. — 25 с. 3. Базилев Э.Я. Особенности биологии цветения и опыления редьки масличной / Э. Я. Базилев // Новые пищевые и кормовые растения народному хозяйству. — К.: Наук. думка, 1981. — Ч. 2. — С. 76–77. 4. Белик Н. Л. Энтомофауна редьки масличной в условиях ЦЧР / Н. Л. Белик // Флора и фауна Черноземья. — Тамбов, 1995. — С. 46–48. 5. Попов В. В. Сбор и изучение опылителей сельскохозяйственных культур и других растений / В. В. Попов. — М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1950. — Т. 2. — 37 с. 6. Определитель насекомых Европейской части СССР. В 5 т. / под ред. Г. Я. Бей-Биенко. — М.: Наука, 1964. — 882 с. 7. Методические указания по оценке нектаропродуктивности важнейших медоносных культур. — Рыбное: НИИ Пчеловодства, 1984. — 16 с.

УДК 632.482.112:633.11«324»(477.52)

І. І. Шутько, магістрант, А. В. Кулешов, канд. с.-г. наук, доцент
Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ БОРОШНИСТОЇ РОСИ ОЗИМОЇ ПШЕНИЦІ В УМОВАХ СВК «КОЛЯДИНЕЦЬ» СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Озима пшениця — одна з найважливіших продовольчих зернових культур. В Україні вона посідає перше місце серед зернових культур як за площею посіву, так і за валовим збором. Пшениця є основним продуктом харчування більше ніж у 43 країнах світу, де проживають 1,5 млрд осіб.

Озима пшениця — культура великих потенційних можливостей. Необхідно збільшувати її валовий збір у всіх зонах вирощування шляхом упровадження нових високоврожайних сортів, унесення добрив.

Найпоширеніші хвороби пшениці озимої — тверда і летюча сажки, борошниста роса, іржа, кореневі гнилі, снігова плісень, септоріоз, фузаріоз та ін. Особливої уваги заслуговує борошниста роса, бо на відміну від інших хвороб зернових культур вона може проявлятися на всіх органах пшениці: стеблах, листках, листових піхвах, а інколи (у сприятливих для розвитку хвороби роки) — й на колосі, у вигляді білого нальоту, що складається з конідіального спороношення збудника хвороби. Згодом наліт ущільнюється і розміщується на органах рослини ватоподібним нальотом. У кінці вегетації наліт набуває жовто-сірого забарвлення і на ньому утворюються плодові тіла збудника хвороби — клейстотеції у вигляді чорних крапок. Збудником борошнистої роси пшениці є сумчастий гриб *Erysiphe graminis f. tritici*.

За результатами проведених нами досліджень у 2014 р. встановлено, що в умовах СВК «Колядинець» (Сумська область, Липоводолинський район) борошниста роса є однією з найпоширеніших хвороб листя озимої пшениці. Визначення поширення і розвитку борошнистої роси проводили на сорті Богдана, починаючи з фази весняного кушіння.

Перші симптоми хвороби на досліджуваному нами сорті з'явилися в основному на нижніх листках, що торкалися поверхні ґрунту. Згодом білий наліт поширювався по рослині догори. У 2014 р. настання фази кушіння відмічено в третій декаді квітня, у цей час розвиток хвороби вже досяг 0,3 % при сумі опадів 18 мм і середньодобовій температурі 8,2 °С. Найбільший розвиток борошнистої роси визначено у фазу колосіння — 6,0 %. Ефективним проти цього захворювання є фунгіцид Імпакт 25 % к.е. з нормою витрати 0,5 л/га. Технічна ефективність використання становила 80,4 %, а урожайність була на 5 ц/га вищою порівняно з контролем.